

Kitap Tanıtımı

Sözün Düşüşü (The Humiliation Of The Word)¹³

Şenol SANCAK*

Jacques Ellul'un yazıp, Hüsamettin Arslan'ın İngilizceden dilimize tercüme ettiği "Sözün Düşüşü" (The Humiliation of the Word) adlı eser, önsöz ve girişten sonra yedi ana bölümden oluşurken her ana bölüm de kendi içinde çeşitli alt başlıklara ayrılmıştır. Hüsamettin Arslan'ın, kitabın başında "Türkçe Baskıya Önsöz"de bahsettiği üzere Fransızca asıllı bir eser olan "Sözün Düşüşü", dil hakkında bir kitaptır. Kitabın dördüncü bölümünde yer alan **"Söz alanının imajlar tarafından istilası, rollerin değişmesiyle ve egemenlikle sonuçlanır ve bu da bizi modern gerçekliğimizin bir başka özelliğine götürür: Sözün düşüşüne."** (s. 191) cümlesi belki de tüm kitabı özetler niteliktedir. Bu eser genel anlamda "dil'in bütünüyle kötüye kullanımının ve imajlara tehlikeli düşkünlüğümüzün modern toplumun ayırıcı özelliği olduğunu güçlü ve ikna edici bir şekilde" ortaya koymaktadır. Önsözde belirtildiği gibi kitabın yazarının şu sözü eser hakkında bilgilendirici niteliktedir: **"İnsanlığı kurtarma isteği duyan herkes günümüzde, öncelikle sözü kurtarmalıdır."**

Kitabın önsözünü yazan Joyce Main Hanks'a göre, yazarın temel amacı imajlara çamur atmak değil, dili, insanî özgürlük yolu mücadelesinde ana silah olarak özgürlüğüne kavuşturmadır. Böylece bu eser aynı zamanda Ellul'un daha önce yazmış olduğu *"Özgürlük Etiği"* adlı eserinin devamı olarak da görülebilir. Çevirmene göre, yazarın çoğu kitaplarında öncelikle bir şeye saldırı, hatta bir şeyleri yıkma girişimleri ön plandadır. Ancak bu eserdeki hamleleri negatif değildir. Kitap daha çok sosyolojik kategoride yer aldığı halde teolojik yönü de bulunmaktadır. Çünkü eser teolojik düşünce ve Kitab-ı Mukaddes metinlerinin yorumlarıyla doludur. Kısaca söylemek gerekirse kitapta sosyolojik ve teolojik tefekkürün birleştirilmesi, her iki disiplinin birbirini ısrarla teşvikine ve mükemmelleştirmesine imkân sağlar.

Eserin *"Temellere Dönüş"* başlığını taşıyan giriş bölümünde yazar, diğer kitaplarında da olduğu gibi içinde yaşadığımız dünyaya yöneldiğini, onu anlamaya çalıştığını ve bunun kendisini içinde yaşadığı başka bir gerçeklikle, ancak bütünüyle ispatlanamaz gerçeklikle yüz yüze getirdiğini ifade ederken, kitapta görme, işitme, gösterme ve konuşma arasında yapılmış bulunan aşırı ölçüde basit bir ayrıma bağlı kaldığını vurgular. Bunun yanında yazar, sözü imaja

¹³ Jacques Ellul, *Sözün Düşüşü*, (çev. :Hüsamettin Arslan), Paradigma Yayınları, İstanbul 1998, 320 s.

* Öğr. Gör., Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.

dönüştürmeyi reddederken, imajları söze dönüştürmeye veya imajlar serisini dil saymaya da karşı çıkar.

“*Görme ve İşitme*” adını taşıyan birinci bölüm şu alt başlıklardan oluşmuştur:

1. **Görme:** Yazara göre görme bir evren inşa ettiği gibi; renkli, basit, armonik imajlarla kompoze edilmiş, doğrudan algılanabilir bir gerçekliği açmaktadır. Görme ve bakma onun için farklı şeylerdir. Burada görmek ve bakmak arasındaki farka daha fazla değinmek durumundayız. Özön’e (1971, s.103-104) göre *görmek, bilinçdışı bir durum yahut davranıştır. Göz açık bulunduğu zaman dıştaki nesnelere ister istemez ona çarpar. Hiçbir şey düşünmeyerek gezdiğimiz zaman gökyüzünü, ağaçları, akarsuyu görürüz; evleri, insanları görürüz.... Bunların izleri peşi sıra gelir, birbirini silerek geçer. Biraz sonra bu görmüş olduklarımızı zar zor, eksik gedik olarak hatırlarız. Bakmak, iradeli ve düşünceli bir iştir. Bir anıt, güzel bir yapı önünde dururuz; eğer kendimizi ona bakmaya zorlarsak, onun güzel taraflarını çıkartırız. Üslubuna, orantılarına bakarız. Görmek, organlarımızdan birinin normal bir işidir. Nefes almayı nasıl öğrenmiyorsak, görmeyi de öğrenmek zorunda değiliz. Bakmak ise, görüşümüzün eğitimi ile olur.* Ellul’e göre ise görme, içinde eylemini icra edeceği gerçekliği, eylemin mümkün olup olmadığını bilmeyi sağlarken bakma, insanın çevresini saran dünya ile ilgili bilgi sağlamaktadır. Ona göre görme öncelikle gerçekliği, bilinçte hazır duran bir şey olarak gösterir. İmajlar hem eylemde bulunmaya imkân verirler hem de eylemin şartıdır; onlar daima buyurucudur ve eylemin sınırlarını çizerler. Ellul’e göre imaj insanı eyleme ikna edemez; eylemin imkânlarını ve şartlarını oluşturur. Bireyin kültürel arka planına bağlıdır. Ancak görsel imajlar olmaksızın eylemlerimiz kesinlikle kör, tutarsız ve belirsizdir. Görme bütün bir gerçeklik alanını, somut nesnelere ve uzayı kapsadığı için eylemde bulunma imkânı verir. İmajlar kendi içinde belirli çelişkiler taşırlar, bu yüzden de imaja bakmadan önce görmeyi öğrenmiş olmak gerekir, gördükten sonra onu yorumlamayı öğrenmek gerektiği gibi. İmajlar gerçekten değişmeyen nesnelere getirirken, görsel imaj nesneyi inşa eder. Yazara göre görsel ile teknik arasındaki bağlantı da önemle kaydedilmesi gereken olgulardan biridir.
2. **İşitme:** Yazara göre işitme, bir anlamda görülen şeyin ne olduğuna karar vermede bize yardımcı olur. Ona göre imajlar birbirlerine göre kalıba girerler fakat sesler girmez. Bunun yerine sesler birbirleriyle çelişirler ve birbirlerini dengelerler. Sesler tutarsızlık oluştururlar. Tutarlı ve bozulmamış panoramamız görseldir. Yazar bir sesin asla kendi başına açık ve basit olmadığını ifade eder. O daima kendisiyle birlikte sorular getirir. Görme uzaysal olarak, ses alanı zamansaldır ve bizi bir kaplamadan çok bir süreye

yerleştirir. Sözün bir nesne hâline gelebilmesi için biri tarafından yazıya dönüştürülmesi gerekir. Fakat bu durumda da artık o konuşma değildir. Sözün birine söylenmiş olması zorunluluktur. Eğer biri yoksa kişi onu kendisine ya da Tanrı'ya söyler. Dil, bir çağrı, bir mübadele, bir sözdür. Söz belirsizdir; enformasyondan daha zengindir ve enformasyonun hâlesinden daha belirsiz bir hâle içerir. Dil çağrışımlar ve imajlarla işlemektedir. Dilin kutsanmış belirsizliği, bütün zenginliğinin kaynağıdır. Söylem çok anlamlıdır ve asla açık değildir. Söz bizi zamana yerleştirir. O, bizi sonsuz sayıda yanlış anlamalar, yorumlamalar ve çağrışımlarla birlikte yaşar duruma getirir. Dil, gerçeklik yerine hakikate atıfta bulunduğu kendisidir. Söz ise hakikatin yaratıcısı, kurucusu ve üreticisidir. Dil daima özgürlüğün kullanımını içerir. O, asla mekanik değildir; tıpkı bir nesne olmadığı gibi! Ellul'un söylediklerinin altında dilin birey tarafından kullanımının somut sonucu olarak sözün oluşması ve sözün bireyselliği anlayışı vardır. *F. de Saussure'e göre dil, "dil yetisinin birey dışında kalan toplumsal bölümüdür. Birey tek başına onu ne yaratabilir ne de değiştirebilir."* Yine dil bilimcinin belirttiği gibi, *"dili sözden ayırmak: 1- Toplumsal olguyu bireysel olgudan; 2-Önemli olguyu önemsiz, belli oranda rastlantısal nitelik taşıyan olgulardan ayırmak demektir. Başka bir deyişle, sadece "dil" birleşmeler ve kurallar terimiyle betimlenebilen bilimsel bir nesnedir.; çünkü onu kullanan bireyden bağımsız, yapılmış bir görsel dizgedir* (Kıran, 2006, s.287). Yani Saussure'e göre dil, yetisinin toplumsal ve kurallaşmış yönüdür. Kendi içinde göstergelerinin nasıl kullanılacağını düzenleyen kurallar bulunur. *Bir dilsel toplumdaki bireyler bu kurallara göre, aslında soyut olan dili, kendi telaffuzları, kendi kültürel edinimleri çerçevesinde söze dönüştürüp somut olarak alıcı tarafından duyulmasını sağlarlar. Bu bakımdan, bir toplumda tek bir dil olmasına karşın, o dilsel topluluğu oluşturan bireylerin sayısı kadar söz vardır* (Kıran, 2006, s.119). *Ellul'e göre dilin ikinci önemli özelliği de paradoksal olması, bir başka özelliği ise onun muammasıdır. En açık söz ve en iyi açıklanmış söz, buna rağmen kişiyi kaçınılmaz biçimde muammaya götürür. Bununla birlikte imaj hiçbir şekilde muammalı değildir. İmaj paradoksal olamayan bir şeydir çünkü o daima doxa (kanaat, kural, kaide) ile uyum içindedir. Suları bulandıran yalnızca sözdür. Onlar gerçekliğe atıfta bulunurlar ve gerçekliğin hiçbir muamması bulunmadığı için, onun muammasız doğrudan bir açıklamasını verirler. İmajlar çözülmemiş problemler içerebilirler ancak hakikat ne çözümlenmesi gereken problemler sunar ne de insanı sarsan halisülasyonlar.*

3. **Görme ve İşitme:** Bu bölümde söz ile imaj, gerçeklik ile hakikat arasındaki farklılıklara dikkat çekilmektedir. Görme ve işitme birbirleri için tamamlayıcıdır. İnsani işlerde hiçbir şey onların ortak müdahalesi olmaksızın yapılamaz. Yıldız'a (2006,

s.180-181) göre, *genel olarak dinlemenin fiziksel boyutu olarak tanımlanan işitme mesajın algılanması için önemlidir. Ancak iletişim için esas olan bu mesajlardaki kelimelerle, verici kişi tarafından giydirilmiş olan anlamlardır. Dinleme yalnızca işitme ile gerçekleşemez, dinlemenin etkili olabilmesi için görme de gerekir. Görme, tepkilerin oluşmasında, alıcının mesajı daha etkili ve daha doğru anlamasında ya da mesajın daha doğru ve etkili olarak aktarılmasında işitmeyi tamamlayacak bir ögedir.* Ellul'e göre ikisinin ana antitezi bir taraftan uzay ve zamanın arasındaki, diğer taraftan gerçeklik ve hakikat arasındaki ayrımla ilişkilidir. Söz yalnızca hakikatle ilişkiliyken imaj gerçeklikle ilişkilidir; ancak söz gerçekliğe de atıfta bulunabilir ve çok anlamlıdır. Buna karşın imaj çok anlamlı değildir. Yazar, Hakikat nedir? Sorusunun cevabını doğrudan vermemekle birlikte, "Eğer hakikat yoksa ne yanlış ne de hata var olabilir." der. İmaj gerçeklik alanına ait olduğu için hiçbir şekilde hakikat düzeni ile ilgili bir şey taşıyamaz. *Bir imaj, Kilise'nin tarihini bizim için aydınlatmak üzere uygun bir biçimde kullanabilir; fakat o, bize asla Kilise'nin ne olduğunu söyleyemeyecektir* (s.48). Söz günümüzde sadece gerçekliği dile getirmek için kullanıldığından değerini yitirmiştir. Söz Hakikatle ilişkisini reddettiğinde yanlışla dönüşür. Burada gerçek ve hakikat konusunu irdelemekte fayda vardır. *Hakikat gerçeklerin arkasında bulunan, zaman, mekân ve insan unsuruna göre değişmeyen değer ve durumlardan her birinin adıdır. Bu manada da hakikatlerin en büyüğü Tanrı'dır. Gerçek ise, beş duyuyla algılanabilen, ilişki kurulabilen, yargıya bağlanabilen, dünyada karşılaştığımız varlık veya durumlardan her birinin adıdır. Hakikatlere ve en büyük hakikate ulaşmak, imanla doğru orantılıdır. Gerçek ile hakikat arasında kalan değer, durum ve etkiler karşısında, şahsi veya mahalli yahut milli planda kalan, inanış ve tutumlara ise kanat diyoruz* (Tural, 1997, s.103–104). Bu bilgiler ışığında baktığımızda dili, hakikat ve gerçeklik düzleminde nereye yerleştirebiliriz? Ellul'e göre söz hakikat düzlemine, imaj ise gerçeklik düzlemine aittir. Ancak hakikat hiçbir duruma ya da zamana göre değişmeyen olduğuna göre söz de hakikatin dışında kalmaktadır. Ancak bahsedilen söz eğer Tanrı'nın sözü ise bu hiçbir zaman ve hiçbir mekana göre değişmeyeceği için elbette ki hakikat düzlemine aittir. Mutlak hakikat olan Tanrı'ya ulaşmanın da yolu da Ellul'ün de söylediği gibi Tanrı'nın sözünü takip etmek olacaktır.

- 4. Felsefeciden Ne Haber?:** Bu alt başlıkta yazar, tarih içinde her zaman bir kişi veya gurubun, sözlerinin hakikatle özdeş olduğuna inanmış veya hakikatin başka bir yerde olmayacağına inanarak bütünüyle hakikati dile getirdiklerini iddia etmiş bulunmalarından doğan dehşeti gördüğünü ifade eder. Çeşitli felsefeci ve akımların hakikat anlayışlarını ele alır. Yazara göre dinlemeyi reddeden felsefeci hem hakikati

hem de gerçeği reddetmektedir. O, koca bir şato inşa eden, ancak onun arkasındaki kulübede yaşayan adam gibidir. Onlar, sözleri hiçbir düşünceleri olmadığını gizlemek için kullanırlar.

5. **Yazı:** *Yazılı söz sürekli tekrarlanan ve hep aynı olan sözdür; bu gerçek söz için mümkün değildir. Sizinle konuşan kişiden ona söylediğiniz açıklamayı tekrarlamasını isteyin; farklı olacaktır.* (s. 64) Yani yazma teybe kaydetmeyle aynı şeydir. Çünkü zamansal olandan uzaysal olana geçilmiştir. Söz artık kendisi olmaktan çıkmıştır. Söz yazıldığında soyut, güvenilir bir tartışma aracına dönüşür. Yazıldığı andan itibaren, hakikat, birisi tarafından söylendiği zaman sahip olduğu etkisini kaybeder. *Yazılı söz sadece, sargıları bir gün çıkartılıp atılacak 'birkaç kemiği keşfetmek için değil, daha çok tekrar hayat verilmek için mumdur. Dini bir mesajın hakikatini yalnızca söz aktarır.* (s.67)

“Putlar ve Söz” ana başlığını taşıyan ikinci bölüm dört alt başlıktan oluşmuştur:

1. **Tanrı Konuşur:** Kitab- Mukaddes'in sadece sözle ilgili olduğunu söyleyerek Yuhanna'dan alıntıya yer verir. 'Söz Tanrı ile birlikte vardı ve Söz Tanrı idi.' (s.69) Yazar, Hıristiyan olamayanlar, İsa'nın, Tanrı'nın ağzıyla konuştuğunu iddia etiklerinde Tanrı'yı devasa ağız olan bir hayvana benzettiklerinin farkında olmalıydılar diyor ve eğer Kitab-ı Mukaddes' göre 'Tanrı konuşur' yalnızca bir ifade olsaydı dokuz ya da onyüzyıl boyunca sabit kalmazdı. Başka birçok ifade, imaj ve karşılaştırma olmalıydı. Mesele sadece ilahi sözleri işitip işitmediğimizi bilmek değildir, daha çok neden seçilmiş insanların ve dolayısıyla peygamberlerin, havarilerin ve İsa'nın bu anolojiyi kullandığıdır. Yazara göre, Kitab- Mukaddes Hıristiyanlar dahil mistiklerin bütün tasvirlerine karşı çıkar Tanrı asla doğrudan doğruya kavranamaz. Tanrıyı kavramanın yolu vahyi yani sözü takip etmektir. O, anlamı olduğu kadar gücü de temsil eder. *Bilinmez tanrı bu yolu, kendisini bilinir kılmak için seçer. Onun, insan zekasının çerçevesine bu yolla ve yalnızca bu yolla girerken en yüksek ve insani melekeyi kullanması, tesadüfi değildir. Bize söylenen ve bizim için gerekli olan bu söz, böylece Tanrı'nın hiçbir şekilde yabancı olmadığına ve gerçekten bizimle birlikte olduğuna şahitlik eder* (s.72). Söz, temel ilişkidir. Sözü yoluyla yaratan Tanrı, yarattığı varlığın dışında değildir. Onunla birlikte ve özellikle, kesinlikle bu sözü işitmesi için yaratılan Adem'le birlikte. Yani Tanrı'yla Adem arasındaki ilişki diyalog ve sözdür.

Yazar Tanrı'nın sözü ile insanın sözü arasındaki temel farkı şöyle açıklamaktadır: *Tanrı'nın sözü havada savrulurken ortadan kaybolan bir ses, dinleyicinin zihni tarafından, daha sonra unutulmak üzere bir anda kavranan anlam değildir sadece. Tıpkı yaradılışın başlangıcından Tanrı 'Bırak aydınlansın' dediğinde*

olduğu gibi, mesajın bir kesin ve reddedilmez işaretidir. Yeniden seslendirilen söz ve ışık, geçmişte konuşulan Söz'ün ebedi tanığı olarak varlık kazanır (s.73). Tanrı söz vasıtasıyla yaratır. Söz yaratır çünkü varlıkları adlandırarak onları birbirlerinden ayırır. Her şey söz ile doğar çünkü gösterilmeye elverişli değildirler. Görünmeyen Tanrı da söz olarak ortaya çıkar. Hizmeti sırasında İsa da yalnızca konuşur. Hiçbir şeyi tesis ederek organize etmez. Hiçbir şey göstermez. Mucizeleri ise sadece işaretleridir. Söz hakkındaki işaretleri, Tanrı konuşur sözünde gördüğümüz gibi, O sözü hiçbir şekilde durdurmadığı gibi özgürleştirmeyi de durdurmaz.

2. **Vizyonlar ve Putlar:** Yazar bu bölümde, tanrıyla olan biricik ilişkinin söze dayandığına dikkat çeker. Vizyon, bütün Kitab-ı Mukaddes boyunca Tanrı'yı görmenin imkânsızlığından bahsedilir. Burada Hz. Musa'nın Tanrıyı görmek isteyip de bakmaktan korktuğu o an hatırlatılır ve Tanrı'yı görmenin imkânsızlığına inandığından bahseder. Tanrı'yı görme yoluyla kavramaya çalışmak -ki bu onu hakiki gerçekliğe indirgemektir- imkânsızdır. Yani Tanrı'yı gerçekliğe indirgemek, gerçekliği Tanrı'ya dönüştürmek, aşk ilişkisini dine dönüştürmek lanetlenmiş ve onunla birlikte görmek de lanetlenmiştir. Kitab-ı Mukaddes'in Tanrısı'nı, Yehova'yı, görmenin mümkün olmadığını sorgulayan insan ve bunun diğer tarafında kendileri için putlar yapan insanlar. Bu ikinci durumda olanlar gerçekten imajlarla karşı karşıyadır. Kısaca bu bölümde Tanrı'nın tezahürünün sadece işaretlerde olduğu ve somut olarak görülemeyeceği anlatılmaktadır. Zaten tezahürü sırasında önemli olan söylenen sözlerdir. Tanrı'nın biricik mümkün imajı (sureti) insandır. Ancak insan Tanrı değildir ve insanın **vizüel** temsili, Tanrı'nın yerine ikame edilemez. Bu nedenle **vizüel** olanın her nasıl olursa olsun önemi yoktur. Dil, ilahi gerçekliğin ilahi görünüşünü tasvirde bütünüyle yetersizdir. Kitab-ı Mukaddes'e göre görmenin nesnesi, apaçık şekilde Tanrı'nın Söz'üdür.

Sahte tanrılar biri tarafından görülen tanrılardır ve bu nitelikleri onların tanrı olamayacaklarını ortaya koyar. Heykel tanrıları ve bu türler asılmış hayvan kürkünden başka bir şey değildir. Tanrılar gerçekten vardılar ancak putlar var olamazlar. Bu da onların duyularla algılanabilir, görünebilir olmasından kaynaklanır. Yani para gerçekte var olabilir ama banknot var olamaz. O, kağıt parçasından başka bir şey değildir. Tanrı asla apaçık değildir. Kısaca söz hakikat evrenine; görme ise gerçeklik evrenine aittir. İkisi birbirinden ayrıldığında yalnızca gerçekliğe teslim olmuş bulunan insanlık, hakikatten kopma noktasına girmiştir.

3. **İkonun Teolojisi:** İmaj apaçık sözden üstündür, çünkü imaj, sözün dile getirdiği şeyi gösterir. İkon (heykel, Hıristiyan azizelerin resimleri vb.) bizi sembolü aşmaya ve tarif

edilmeze katılmak için aslıyla iletişimde bulunmaya davet eden bir sembolik temsildir. Ancak aşılması gereken bir semboldür. İkon, ‘bizi başka bir şeye götüren imaj’, mistik ve aşkın arayıştaki dayanaktır. İkon, ne işaret ne de resimdir; daha çok bir görüntünün sembolü, gizemli olanın imaj formundaki göz kamaştırıcı mekânıdır. O, saf şekilde ruhsaldır, bütün maddileştirilmişleri dışarıda bırakır. İsa ikonu elbette bir İsa değildir. O yalnızca bir imajdır. İkon, sembolik olduğundan esasen o, öncelikle işaretlerden sembollere geçişi içerir. Sonra bütün bir ayine dahil edilir.

- 4. Tanığın Sözü:** Tanrı konuşur. Mit bu sözden doğar, fakat bu söz doğrudan doğruya işitilemez ve asla olduğu gibi nakledilemez; çünkü insanlar Tanrı’nın kelimeleriyle konuşamazlar. Tanrı tarafından verilen ve daha sonra söze dökülen metin her yeni okuyuşta da tekrar söze dönüşür. Metin kişiyi miti yeniden dile getirmeye ve yeniden yaratmaya çağırır. Bu yeniden yaratılmış bulunan mit, nihai ve mutlak Söz’ü çağırır, Tanrı’nın Sözü’nü Yalnızca söz nakledebilir ve Tanrı’nın kendisini bize açmak için kullandığı biricik araç, sözdür. Tanığın sözü de açık olmalıdır ve belirsizlik içermemelidir. Ancak dil yine de yetersiz olmayı sürdürecektir. Tanrı’nın Sözü’nün tanığı -Tanrı’nın söz olduğuna ve konuştuğuna şahitlik eden kişi- aynı zamanda insani söze mükemmelliğini verirken de tam anlamıyla bir tanıktır. Tanık Tanrı’nın sözünü aktarırken çok dikkatli olmalıdır çünkü kimse Tanrı’yı yalancı haline getirme hakkına sahip değildir. Tanık usturanın ağzında yürümektedir.

“Gözün Zaferi” ana başlığını taşıyan üçüncü bölümde yazar, insan ırkının başlangıcından beri her toplumun kendi imajları bulunduğu, ancak bugünkü imajların daha önceki toplumların imajlarından farklı olduğundan bahseder. Aynı zamanda insanın geçmişteki imaja bakışı ve imajın geçmişteki etkisiyle bugünkü etkisinin farklı olduğunu söyler. Bu ana başlık *İmajların İstilasası, Fayda, Televizyon ve Teknik* alt başlıklarından oluşmuştur:

- 1. İmajların İstilasası:** İmajlar evrenince kuşatılmış durumdayız. Fotoğraflar, filmler, televizyon, reklam, reklam panoları, yol işaretleri vb. Alışkanlık icabı her şeyi görselleştiriyoruz. Kelimeler gün geçtikçe imajların daha fazla arkasına çekiliyor. İmajlar bir zamanlar metnin resimleriydiler, bugün metin, imajların açıklamasına dönüşmüştür. Yazar bu bölümdeki fikirlerini çeşitli alt başlıklar açarak sunar: “Eğitim” adlı alt başlıkta imajların eğitim alanını da istila ettiğini vurgularken, imajın eğitimde daha öğretici olduğuna yönelik ortak fikir birliği olduğunu da gözden kaçırmamak gerektiğini söyler. “Göstergeler ve Reklam Panoları” bölümünde, göstergelerin insanın tepkilerine biçim vererek insanın bilgilerini deforme ettiğini ve bu şekilde sürekli düşünceleri işgal eden gösterge ve reklam panoları üretildiğini söyler. Yazara göre övünerek onların etkisinde kalmadığını söyleyen kişi en çok etkisinde kalan kişidir.

“Sergiler ve Müzeler” adını taşıyan bir diğer alt başlıkta, yazarın tespitine göre ders kitaplarında olduğu gibi sergi ve müzeler de imajlarla, formların özel büyü yoluyla öğretmeye çalışmaktadır. Bu tür bilgi sezgiseldir ve akıl yürütmeye dayalı değildir, bu yüzden de gerçekliğin tamamını bir bakışta kavramamıza neden olmaktadır. İmajların etkisinin en uzun süreli olduğunu belirttiği alt bölüm ise “Filmler” adını taşımaktadır. “Televizyon” bölümünde anlattıklarına göre en kuvvetli uyuşturucular televizyonlardır. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte doğal dünya bir değişim geçirmektedir; ancak yazara göre bu değişim yıkıcı bir değişimdir ve televizyonlar da bunun baş aktörüdür. “Gazeteler, Magazinler ve Çizgi Romanlar” bölümünde de imajların sözlerden daha ön plana çıktığına değinen yazar, çağdaş bireyin en uygun hikâye şeklinin bu yönde ilerlediğini, bu imajların modern insan adına tartışılması imkânsız ihtiyaç haline dönüştüğünü belirtir. İmajların bize önerilen şeyler olduğu kadar bize saldıran şeyler olduğunu da savunan yazar aynı zamanda, görsel probleme kilitlenmiş halde sürekli resmetmeye çalıştığımızı da “Fotoğraflar” bölümünde eleştirir. Elul’e göre resimler içselleştirmeyi önler ve her şeyi görsel hatıradan dondurur, daha sonra resme bakılarak hatıralar canlandırılır bütün söz bu kadardır. Yazar, gerçeklik açısından resimlere bakıldığında da en güzel resimlerin dahi kendisini gerçekliğin yerine ikame eden ve bizim dünyaya iştirak etmemizi engelleyen ve bizi yeniden yansıtılmış görsel zeminde yaşar hale getiren bu imajlar evrenine ait olduğunu söyler. “Ayınlar”e de ayrı bir bölüm açarak, politik ve dini ayinlerde de imajın hakikati gerçekliğe indirgediğini, her geçen gün bu imajların düşüncenin, sözün ve konuşmanın yerini aldığını ifade eder. Ellul’e göre ayınlar, içinde sözün hiçbir anlamının ve ağırlığının bulunmadığı saf görsel manzarayla meşgul durumdadırlar. İmajların her yerde hazır bulunuşu tesadüfî bir olgu olmadığını ise “İmajların Her Yerde Hazır-Nazırlığı” bölümünde aktarırken, hayatımızın büyük bir bölümünü sadece seyirci olarak yaşamakta olduğumuza dikkat çeker.

2. **Fayda:** Görme, insanı düşünme hatırlama derdinden kurtardığı için faydalıdır. İmajlar içinde yaşanan gündelik gerçeklikten kaçtığımızda temel öneme sahip olurlar. İmajlar gerçekliğe vekâlet eden bir gerçeklik yaratırlar; söz, insanı gerçekliği hakikat noktasından ele almaya zorlar. Kendini hakikat diye yutturan suni imajlar hayatın ve toplumun gerçekliğini silerek ortadan kaldırır. İmajların büyü bazen somut bir şeyin aksini gösteriyor olsa bile farkına varmamızı engeller. Bu, sürekli yenilenen imaj akışının temel faydasıdır. İmajlar metinlerdeki soyut okumayı da canlı hale getirmektedir. Soyut terimleri soyut terimlerle açıklamak doğru değildir çocuklar için onların resmedilerek somutlaştırılmaya çalışılması daha doğru olur. Zaten çocukların da

eskisi gibi sadece minik yazılardan oluşan resimsiz kitaplara da ilgi göstermeyeceği bir gerçektir. Sözlü anlatımlar yetişkinleri bile sıklıkla sıkılmaktadır, bu nedenle de bilgi artık günümüzde imajlarla dile getirilmektedir. İmajlar, ekonomi, matematik, coğrafya, biyoloji, sosyoloji vb. alanlarda da kaçınılmaz bir ihtiyaç unsuru olmuştur. Kısaca günümüzde bu eğilimden kaçabilecek hiçbir bilgi alanı yoktur. Yazarın söylediklerini eğitim açısından değerlendirecek olursak Dale'nin Yaşantı Konisi'nde de gördüğümüz gibi insanlar, öğrendiklerinin %83'ünü görme, %11'ini işitme, %3,5'ini koklama, %1,5'ini dokunma ve %1'ini tatma duyularıyla edinmektedirler. Ayrıca zaman sabit tutulmak üzere insanlar; işittiklerinin %20'sini, gördüklerinin %30'unu, hem işitip hem de gördüklerinin %50'sini hatırlamaktadırlar (Nuhoğlu vd. 2008, s.11–12). Bu bilgilerden hareketle diyebiliriz ki günümüzdeki bu eğilim, eğitim açısından da normal ve de kaçınılmazdır. *“İşitsel” olarak gelişmiş olan “sözlü” insan dili bile, ancak “görsel” yazıya döktükten sonra insanlık tarihinde gerçek bir uygarlık dönemi başlayabilmiştir. Bir bakıma, “Bir resim, bin sözcükten daha etkilidir” sözü bir gerçeği yansıtır. Örneğe, “kravat bağlama” nasıl olur diye bunu karşısındakine öğretmeye çalışan birisi, az sonra görecektir ki, yalnızca karşıdaki kişi anlamamakla kalmakta, kendisi de bunu anlatmayı bir türlü becerememektedir* (Başkan, 1988, s.68–69).

3. **Televizyon:** Televizyon zorunlu olarak bir anti sürrealizm gibi, anlamı ortadan kaldıran bir şey gibi eylemde bulunur. Televizyonlar gerçekliğin kompozisyonunu ve yapısını bize değiştirerek sunmaktadırlar. Televizyonda izlenen imajların tutarlılığı, yalnızca toplumun bir yeniden yorumundan kaynaklanır. Her yerden gelen ve anlamsızca birbirine karışan ve harmanlanan imajlar yığını içinde birden bire bir düzen ortaya çıkar. Üreticisi tarafından yapılmış bir seçim ve silsile vardır. Televizyondaki bu imajlar kısa ömürlüdürler. Bu yüzden onlar üzerinde konuşmaya başlandığı andan itibaren insan bir boşluğa düşecektir. Eğer imajlar üreten kişi ideolojik bakımdan içinde yaşadığı topluma muhalif ise bilinçsizce bir sosyal kontrol aktörü olarak eylemde bulunacaktır. Televizyon hem göze hem de kulağa dayanan göndermelerle insanın sözde var olan düşünme ve eleştiri boşluğunu ikinci plana atar ve zihni sürekli görüntülerle meşgul eder. Böylece imaj bizi tekeli altına alır.
4. **Teknik:** Teknik, imaj patlamasını, imajların sınırsızca çoğalmasını, imajların sözün yerini almasını, imajlar evrenin inşasını mümkün kılar. Fakat aynı zamanda, imajlarla tekniğin, bir karşılıklı birbirlerinin yerini alma talepleri ve nihayet paylaştıkları ortak bir doğaları vardır. Teknik araçlar olmaksızın imajların zafer kazanması imkânsızdır. Aynı zamanda teknik yarattığı imajların da hızlıca yayılmasına sebep olur. Telefon ve radyo gibi sözden faydalanan teknikler de vardır ancak bunlar imajlar dünyasıyla birlikte

sunulan televizyonların karşısında çok gerilerde kalmaktadır. İnsanlar dinlemeseler de çoğu kez radyoları açıktır veya konuşmaların arkasında bir müzik söz konusudur. Bu da sözün ikinci plana atıldığına kanıttır. Diğer taraftan tekniğin görsel yönelimi insanların gelişmeleri için gerekli bir temel ihtiyaç olmasıdır. Görseller daha çabuk anlamayı ve ilgiyi sağladığı da unutulmamalıdır. Görme insanı kesin delillere iterken konuşma ikna eder.

“Sözün Aşağılanması” bölümü üç alt başlıktan oluşmuştur:

1. **De Facto, Düşüş:** Hiçbir şey söylemeksizin konuşma alışkanlığı, bir kanser gibi sözü yiyip bitirmiştir. Hiçbir şey söylemeksizin konuşmak gevezelikten başka bir şey değildir. Bu gevezelik son zamanlarda bilginler dünyasını da istila etti. 16. yüzyıldan sonra giderek yararsız hale gelen bir konuşma kütlesinin altında kaldık. Birbirine karışan sıradan ve entelektüel gevezelik sonunda sözsüzlüğe dönüştü. Söyleyecek sözü olmadığı halde durmadan konuşanların sözleri de ciddiye alınmaz. Zaten bu sözün değerini bir kaybediştir.

Eğer bir kişi sözünün arkasında değilse sözü yalnızca gürültüdür. Kitab-ı Mukaddes'te söz, kişinin temel bir unsurudur. Eğer kişi doğru ise sözü de doğrudur. Bugün konuşucu ile sözü arasındaki kopukluk sözü soyup soğana çevirir. Anonim ifadeler sözün herhangi bir sahibi olmadığından gerçekte söz değildir. Başboş dolaşır. *Bu sözler sadece esintidir. Onlar geçip giderler ve hiçbir önemleri yoktur: İnsan konuştuğu sözün arkasına bütün bir hayatının anlamını yerleştiremediği sürece bir ifadeyi diğerinden nasıl daha fazla ciddiye alabiliriz? Konuşucu ile konuşucunun sözleri arasındaki kopma, kesin bir kopuştur. Eğer bir kişi sözünün arkasında değilse, sözü yalnızca gürültüdür (s. 193-194).*

2. **Dili Aşağılama:** Aşağılama ile ilgili uygulamalar hem entelektüellerin hem de teknisyenlerin aşağılamasını içeriyor. Teknisyenlerin tümü dili bir araç haline getirdiğinden dil aşağılanıyor. Entelektüeller ve sanatçılar da kelimelerle oynamaktadırlar. Onlara göre kelimeler sadece bir (oyun)dur. Sürrealizmin bu şekildeki saldırısı da dile yeniden söz olarak egemen olan boyutunu tekrara kazandırma ihtimalini yok etti. Kelimelerle oyun onların elinde düşüncenin yerini aldı. Bunlar kelime hokkabazlarıdır. İnsan dilini parçalayarak toz haline getirmek için değişik teknikler kullandığı zaman çok daha eğlendirici olduğunu düşünüyor. Bu atılacak en tehlikeli adımdır ve etkileri bütün bir dile yayılır. Bu sözleri ve kelimeleri hiçbir şey yapamayacak duruma getirmektir. Linguistler ve yapısalcılar da dili fizikçi ve kimyacıların maddeyi ele aldıkları gibi ele aldıkları için bu aşağılayıcı bir tutumdur. Dili mutlak bir nesne olarak görmekte dirler ve dili yola gelir bir nesne olarak kabul

ederler. Oysa kelimeler ve nesnelere aynı şeyler değildir. Bu bağlamda iki eğilim ortaya çıkıyor: Bir taraftan dil, keyfi bir şeymiş gibi görünüyor; diğer taraftan gösteren aşırı değer kazanıyor.

Tüm bu aşığılama aşamalarında dil bir mesajın aracı, anlamın kaynağı veya diyalogun mekânı olmak dışında literal herhangi bir şeye dönüşür. Konuşma birine bir şey söylemek dışında hiçbir şeydir. Dil bir makineye dönüştüğü için artık insan tarafından doğrulmuş bir söz değildir.

3. **Sözden Nefret:** Sözü aşığılamadan sonraki aşama düşmanlıktır. Bazıları dilin yetersizliğini, insani ifade olarak yarırsızlığını göstermekle kalmaz dili, tahrip edilmesi, parçalanması zorunlu bir şey olarak görürler. Bunun için doğrudan pratik analiz düzeyinde ilerlerler. Burada en tehlikeli olansa mükemmel bir dil ustalığına sahip birinin, dili öldürmek isteyen birinin kasıtlı eyleminin söz konusu olmasıdır. Bunlar konuşucuyu çıldırmış bir makine olarak sunarlar. Dili aşığılama merhalesinde her şey makineye indirgeniyordu. Onu izleyen bu söze düşmanlık ve sözden nefret aşamasında mesele düzeni bozuk ve yanlış çalışan makine meselesidir. Dil hiçbir şeye atıfta bulunmaz, zihinsel parçalanma ve kopuş dışında heceler ve sesler dizgesinden başka bir şey değildir onlar için.

Yazar, dilin iletişim boyutunu yok sayanların söylemlerini akıl hastalarının söylemlerine eş değer görür.

Modern düşünce bize gerçekliği hakikat olarak kabul ettirmeye çalışırken söze düşmanlık, satır aralarından okunacağı veya söylemin sessiz anlarında işitileceği düşünülen mevcut hakikatin reddini dile getirir.

“İmajla Söz arasındaki Dinî Çatışma” ana başlığını taşıyan beşinci bölüm ise şu alt başlıklardan oluşmuştur:

1. **İmajların İstila Ettiği Kilise:** İmajların istilasına bizatihi kilisenin kendisi izin vermiştir. Kilise, görülebilir olanla otoriteyi etkili kılmayı benimsedi ve kendisini, delil temelinde kurumlaştırarak görülebilir olmak istedi. Tanrı'nın mesajını görselleştirmek akabinde büyü, hurafe, putperestlik, paganizm ve politeizm her türlü görüntüler Roma ve Ortodoks kiliselerinde Orta Çağ ve daha sonraki hataların kaynaklarıdır. Tanrı'ya şükretmek ve Tanrı'yı yüceltmek için yapılan imajlar dışında tablo ve heykellerle İncil'in ve Hıristiyanlığın özetini verirken basit ve cahil insanlar için yazılmış hikâyelere dönüştürdüler. Bu imajlar sırf öğretimin ötesine geçerek tapınma hissi de uyandırırılar. İmaj ve heykeller halkın büyümüş oyuncak bebekleridir. Eğer iyi giydirilmiş ve kuşatılmışlarsa daha fazla saygı görürler.

Yazar burada, amacın görmenin ve imajların şeytani olduğunu vurgulamak olmadığını, aksine yanlışlığın hakikat düzleminde olan şeyin görselleştirme yoluyla gerçeklik düzlemine indirgenmesinde olduğunu göstermek istediğini söylüyor.

2. **Nihâî Değer ve Tutsak Söz:** Bu bölümde sözle imaj arasındaki dini çatışmaya modern dünyadaki Musevi-Hıristiyan evreninden çok Hıristiyan olmayan evren bağlamında yaklaşmıştır. Yazara göre bu çatışma iki farklı alanda gerçekleşmiştir: Nihai değer ve gizli olan her şeyi hariçte bırakma.

Birinci durumda merkezi problem insanların günümüzde daha çok neye güvendiğiyle alakalıdır. İnsanlar bugün daha çok sunî görsel imajlara bel bağladıklarından bunları da hakikat olarak algılamaktadırlar. Aslında içinde yaşadığımız bu somut gerçekliğin hiçbir önemi yoktur. Modern insanın inançlarının tamamı, ona sunulan gerçekliğin içine yerleştirilmiştir. Onun hiçbir zaman görülebilir değişmeden başka hiçbir şeyin beklentisi içinde olmadığı da ikinci önemli problemdir.

3. **Gizli Olanın Reddi:** Tanrı'nın gizli Krallığı elimine edilerek Hz. İsa'nın da kişinin yalnızca sözle tanıklığına dayanan maya veya tohumun gizli niteliği ile ilgili bütün alegorik hikâyeleri günümüzde mutlak olarak önemsiz hale gelmiştir. Çünkü insanlar fotoğraflanabilir ve istatistiksel olarak açıklanabilir olana ihtiyaç duymaktadırlar. Oysa görülebilir pek çok şey görülemeyen güçler sayesinde gerçekleşmektedir. Tanrı'nın söz olduğunun reddi gizli olanın reddidir ve aslında temel olgu, günümüzde insanların hakikat sorunu karşısında bütünüyle ilgisiz bir konumda bulunmalarından kaynaklanmaktadır.

“İmaja-Yönelimli Kişi ” ana başlığını taşıyan altıncı bölümde öncelikle her şeyin artık görme tarafından kuşatıldığı ve Batılı insanların artık iştmediğini, konuşmayı bırakarak her şeyi gösterme eğiliminde olduklarından bahsediliyor. Günümüz entelektüelleri zaman zaman sözü maskaraya çeviriyor: bunların yanında şairler, politikacılar, kilise adamları, hukukçular, filozoflar, bilim adamları da bir dereceye kadar Moliere tarafından hicvedilen doktorlara benzetiliyor.

1. **İmajların Tüketicisi:** En alt seviyedeki insanlardan ortalama insanlara kadar herkes imajların tüketicisi durumundadır. Özellikle ortalama insanlar kendisini imajlar dünyasına sokan bir mutasyon da geçirmiştir.
2. **Entelektüel Süreç:** İmajlar, eskisinden veya klasik eğitimce geliştirilenden daha farklı bir entelektüel süreç üretirler. Günümüzdeki yeni faktör, bizi bir düşünme biçiminin egemenliğine tabi kılan görsel yeniden üretimin başka her şey üzerindeki zaferinin etkisinden doğuyor. Bu üstünlük yenidir. Bütünüyle yeni olmasa da yenidir. Ve onun özelliklerinden bir çağrışım ve imajlı düşünmedir.

İmajlara dayalı entelektüel süreç, sözle ilişkili entelektüel akıl yürütme süreciyle çelişki içindedir. Bir nesneyle zihinsel meşguliyetin farklı iki yolu vardır. Onlar yalnız farklı yaklaşımları gerektirmezler, aynı zamanda çok daha önemlisi birbirine muhalif zihinsel tutumları da gerektirirler. Bu, analiz ve sentez veya mantık ve diyalektik gibi bir tamamlayıcı süreç sorunu değildir. Bu süreçler herhangi bir niteleyici ortak paydadana yoksundurlar.

İşitsel ve görsel süreç bize teknik dünyanın mecburi bir parçası olarak empoze edilir. İmajlar süreci her alanda ilerletilerek sözün kaybolmasına neden olurken imajlarla ilgili ifadelerimiz ‘şey...’ sözcüğü ile başlayıp aynı sözcükle sona erecektir. Söz ekranda görüneni adlandırmak için bir araç halindedir. Oysa imajların verimlilik fayda ve gerçeklik boyutu ile ilişkisi dışında düşünce boyutu ile ilişkisi yoktur. Görsel ve işitsel yalan insana dili ancak bu şekilde öğrenebileceğini sunar. Burada ilginç olan görsel ve işitsel olarak öğrenilmeyenin faydasız olarak gösterilmesidir. Görsel olanlar bu süreç içerisinde sözü dışarıda bırakacağı için onunla bütünleşmek iddiasında olsalar bile aldatıcıdır.

- 3. Modern Sanatta Uzay ve Görselleşme:** Görsel ve uzaysal olan, zamansal ve işitsel olanın üzerindeki en büyük zaferini sanat dünyasında kazanmıştır. Dünyada uzaysal olmayan estetik temsili yoktur artık. Uzay sanattaki temel yönelime dönüşmüştür. Film alınan bir roman şimdilerde romanın yerini almıştır. Bütün bu eğilim film gibi parçalara ayrılmış roman yazımını geliştirir. Bu en iyi yazarların bile tipik bir özelliğine dönüşmüştür. Uzaya açılan görsel şekil (biçim) içindeki dil, zamana açılan sözel dilin yerini alır. Uzay artık bütün sanat dallarına genelleştirilmiş ve görsellik ön plana çıkmıştır (sinema, modern müzik, heykeltçilik vb.). Uzaysal olana ilgi tekniğin yalnızca gerçekliğe atıfta bulunmasından kaynaklanıyor ve bu gerçeklik uzaydan başka bir şey değildir. Zamanla ilişkisi bakımından da teknik zamanı reddetmektedir.

“Uzlaşma” ana başlığını taşıyan yedinci ve son bölüm ise *Işık, Uzlaşma, İkonların Yeniden Keşfi, Yuhanna İncili, Değişme, Sözün Özgürlüğü* alt başlıklarından oluşmuştur:

- 1. Işık:** ‘Tanrı bir nurdur (ışıktır)’ sözünden hareketle Yuhanna İncili’ndeki *‘Başlangıçta söz vardı. Söz dünyanın ışığı (idi)’* ifadesinden hareket ederek burada birliğin esas olduğu vurgulanıyor. Yazara göre söz ve ışık birleştirilmiştir ve Yaratılıştaki söz ile ışık arasındaki ilişki mükemmelen tesis edilmiştir. *Işık, sözün bir etkisidir* (s. 278). Şüphesiz ışık hem hakikate hem de gerçekliğe ulaşmayı sağlayan özel bir varlıktır. Yaratıcı söz ile konuştuğu anda ışığın yayılmasına yol açar Fakat bu ikincil bir ışıktır. Her yerde Tanrı bir ışık değil, hatta her ışık da Tanrı değildir. Ancak ışık ondan doğmaktadır.

- 2. Uzlaşma:** Vizyonlar daima çift boyuta sahiptir: Tarihsel, ezeli/ebedi ve nihai boyut. Tanrı'nın yargısının zamansal yargılamayla ve başka hiçbir şeyle sınırlı olduğuna inanamayız. İsrail'in Tanrı'sı, İsrail halkının tarihine giren Tanrı'dır, bu hikâyede mevcut ve halkına eşitlik eden bir Tanrı; yine de bu her şeye kadir Tanrı aynı zamanda kalabalıkların **ezeli** ve **ebedi** Tanrı'sıdır. Gönderdiği sözler ve vizyonlar belirli bir zamanla ve mekânla sınırlı değildir. Tanrı'yı ve gerçekliği görme ihtimali yalnızca mevcut gerçeklikten kopmayla yani bedenler yok olduğunda mümkün olabilecektir. Yani Tanrı'yı görme mevcut gerçekliğimiz içerisinde gerçekleşmez aksine bu daha çok kalbin temizliğine bağlı nihai ve bağımsız bir vizyondur. Çeşitli nedenlerle bu ve benzeri vizyonlarda giderek önemli hale geldiler fakat aynı zamanda kesinliklerini de kaybettiler. Doğru vizyonlar halka sözel olarak ifade edilmekten çok uygun şekilde bir kitapta tasvir edilmektedir. Yani vizyon bir anlamda görünen bir metin üretmektedir. Çünkü okuma görsel bir işlemdir. Okuma bu belirsiz biçimde vizyonla sözü birleştirir. Dondurulmuş metin, söze tekrar döndürülerek canlı hale gelmeyi beklediği için konuşmaya hazır duruma gelir. Vahiyler Kitabı bütünüyle vizyonlar üzerine inşa edilmiştir. İmajlarının yorumundan ve keskinliğinden dolayı da vahiy literatürünün zirveye ulaştığı noktadır. Her şey o kadar güçlü imajlarla sunulur ki okuyucu onları 'görmeyi' başaramaz ve söz imajları formüle eder. Söz yalnızca hakikati tebliğ etmekle kalmaz; onu aynı zamanda imajla ve imajın arka planıyla da ilişkilendirir. Söz, imajın doğrudan anlamıyla değil, aksine onun sembolik ve daimi anlamıyla da ilişkilidir.
- 3. İkonların Yeniden Keşfi:** Sembolik olarak bile, bu vücut bulmuş Söz'ü bütün ihtişamıyla görsel olarak resmedemeyiz. Yani ikonlar, gerçekliği sembolik olarak gösteriyor bulunma iddialarıyla yanıftırlar. Fakat onlar bir vaat çağrısı, görmeyle sözün henüz gerçekleştirilmemiş, sadece tebliğ edilmiş uzlaşmasına bir referans olarak kabul edilebilirler. Onlar dindarlığı ve ibadeti cezbe etmeksizin (ki bunu kesinlikle yapmazlar) hiçbir gerçeklikleri, hiçbir ayinsel rolü bulunmaması şartıyla kabul edilebilirler. Onlar basitçe Tanrı'nın bizi hangi istikamete çevirdiğini bilmek için kılavuzluğuna başvurduğumuz bir işaret levhası olmalıdırlar. Tanrı imajını verebilmemizi sağlayacak hiçbir analogi veya ayna, hiçbir alegori veya sembolizm yoktur. O bir kere İsa'da vücut bulmuştur ve hiçbir şekilde resmedemeyeceğimiz biçimde geri gelecektir.
- 4. Yuhanna İncili:** Görme ve vizyonla en fazla ilişkisi bulunan İncil'dir. Görmek fiili yüz kereden daha fazla tekrar edilir. Yuhanna sorunu, görmenin statüsünün sınırlarını çizerek tesis etmek için uğraşır. Bu tabii onun ışık hakkında geliştirdiği teolojiyle ilişkilidir. Bu İncil'in başında 'Hiç kimse Tanrı'yı hiçbir zaman görememiştir.' sonunda ise 'Beni görmeyen fakat inananlara ne mutlu.' ifadelerinden hiçbir şeyin

Tanrı'nın bu dolaysız vizyonuna atıfta bulunamayacağını çıkarmamız gerektiği vurgulanmaktadır. Tanrı, gerçekliğin bilindiği dereceyle bilinebilir değildir. O bizim için görme duyusuyla gözlemlenebilir değildir. İncil'in bütünü içinde, görülen şeyle görülen şey hakkında söylenen şey arasında açık bir çelişki bulmak mümkündür. İsa öldüğü için dünya tarafından görülemeyecek; artık görülebilir gerçeklik alanına ait olmayacak. Fakat o hayatta olacağı için 'görmelerini' görülemez olana genişletenlerce görülüyor olacak; yani onlar başka bir görme türüne geçecekler. Bu gerçeklikle ilgili değil, gizli olanla ilgili bir görmedir. Yuhanna İncili bizi merkezi görme ve iman problemine götürür. Bu İncil aynı zamanda pek çok yanlış anlamalar ve yanlış yorumlamalar incilidir. Esasen Yuhanna İsa'nın yeryüzündeki varlığını, bir sürekli tecelli türü olarak Vücut Bulma'yı sunar. Ancak İsa'nın ölümü bizi tekrar önceki duruma döndürür. Biz artık İsa'yı ve dolayısıyla Tanrı'yı hiçbir görme yoluna sahip değiliz. Yalnızca onun hakkında söylenenleri işitiriz. Bu İncil görmeyi vahye göre mükemmel bir konuma yerleştirir ve gerçeklik ile hakikatin birleştiği nihai noktayı konumlandırır.

5. **Değişme:** Bu alt başlıkta Tarihin önceliğine özellikle vurgu yapılmıştır. Yazar, Tanrı'nın istediği zaman dolmadan zamanın ilerisine geçmemeliyiz derken bunun bilincinde olarak imajla sözün, gerçekle hakikatin uzlaşmasının uzun bir bekleyiş gerektirdiğini hatırlatıyor. Söz çağımızda büyük ölçüde sakat kalmıştır, kadavradır ve neredeyse ölmüştür. İnsanlığı korumayı arzu eden kişi öncelikle sözü korumalıdır. Kendisini bütünüyle imajlara teslim eden anlayışa muhalefet içinde olmalıyız. Bu bir put kırıcılığıdır. Bilime gerçeklikle ilişkili olarak meydan okumalıyız ki o hakikatin tamamı olduğunu iddia eder. Yazarın açıklamalarına göre dini alanda da görsel mistizme meydan okunmalıdır. İmajlar sadece onları oldukları gibi gördüğümüz sürece çevremizi oluştururlar. Bu bölümde Pavlus'un görüşünden yola çıkılarak dilin sadece ortak iletişim aracı olmadığını aynı zamanda herkese açık vahyedilmiş hakikatin aracı da olduğunu ifade eder. Bu anlamda entelektüellerin ve filozofların söylemleri İsa'nın sözleri gibi açık olmadıkları için değersizdir.
6. **Sözün Özgürlüğü:** Sözün özgürlüğü öncelikle çok büyük bir çabayı ve adanmayı gerektirir. Kişi ayaklarından ve bileklerinden hızla taklit imajlara zincirlenmiştir. Bir balyoz bulunarak bu zincir kırılmalıdır. İnsan tekniğinin iyi ürünü olan zincirlerin bazıları kırılabilir ancak unutulmamalıdır ki sözün özgürlüğüne kazandırılması macerası çok büyük bir çaba ve adanma gerektirir. Söz tekrar özgür hale geldiğinde biz yekpare çelişkiler serisine düşeriz fakat onlar hayat için zaruridir.

Ellu'ün de üzerine basarak belirttiği gibi günümüzde imajlar, teknolojinin yayılması ve gelişmesiyle birlikte sözü ikinci plana itmiştir. İmajlarla elde ettiğimiz gerçeklik sözün değerini yitirmesine yol açmış, hakikatler de böylelikle gerçeklik düzlemine indirgenmiştir. Örneğin bir masa resmi yapıp da resmin altına “bu masa değildir” ifadesini yerleştiresek bile bu sözün bir değeri kalmayacaktır artık. İnsanlar gördükleri anda ne olduğuna karar verdikleri bu resim için herhangi bir zihinsel faaliyette bulunmayacağı gibi sizin sözünüz de havada kalacaktır.

Kaynakça

- Başkan, Ö. (1988). Bidirişim/insan – dili ve ötesi. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Yıldız, C. vd. (2006). Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Nuhoğlu, M. M. vd. (2008). Türkçe Öğretiminde Materyal Tasarımı. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kıran, Z., Kıran A. (2006). Dilbilime Giriş. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Özön, M. N. (1971). Yazmak Sanatı ve Kompozisyona Giriş. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Tural, S. K. (1997). Estetik Duyarlılık Konusunda Kavramlaştırma Denemesi. *Erdem*, Sayı 27, s.1255-1267.